

Nyíri bakák a Donnál

A magyar csapatok részleges felváltására vonatkozóan 1942. október 11-én született meg a végleges döntés. Eszerint az első lépcsőben 3 ezredparancsnokságot és 12 zászlóaljat szándékoztak felváltani. Egy gyalogezred-parancsnokság, illetve közvetlen alakulatainak létszámát összesen 891 főben, egy zászlóaljét pedig 1264 főben határozták meg. A váltásra kijelölt alakulatok között volt a teljes nyíregyházi gyalogezred is.

A 12. gyalogezredet három zászlóalj, az ezredközvetlen alakulatok és a csapatvonat alosztályok alkották. Mindezekből csak a 12/III. zászlóalj állomásozott Nyírbátorban, a többi alosztály Nyíregyházán a Damjanich laktanyában szolgált. Egy gyalogezred békelétszáma: 118 tiszt és 3925 fő legénység, azaz 4043 fő volt. A váltásra kijelölt gyalogezredek, így a nyíregyházi is magasabb létszámmal: 4683 fővel vonultak el.

A tartalékosok behívásával hadilétszámra emelt ezredet már 1942. október 13-án ünnepi külsőségek között búcsúztatta el Nyíregyháza városa.

A 12. gyalogezred 1942 október végén rakodott be a nyíregyházi vasútállomáson. Október 31-étől indultak el a szerelvények a hadműveleti területre. Először a 12/III. zászlóalj, majd a 12/II., végül a 12/I. zászlóalj és az ezredtörzs az ezredközvetlenekkel hagyták el Galántánál a magyar határt. Az utóbb felsoroltak november 11-én. Az ezredet szállító szerelvények november 15-ére érkeztek ki Bjelgorodra, ahol az ezred kirakodott.

A vasúti szállítás az alábbi útvonalon történt: Nyíregyháza-Miskolc-Budapest-Érsekújvár-Galánta-Zsolna-Jablonkai - hágó-Teschen-Oderberg-Kielce-Radom-Deblin-Lukow-BrestLitovszk- Minszk-Bobrujszk-Brjanszk-Ljgov-Kurszk-Bjelgorod.

Még a hadműveleti területre való vasúti szállítás alatt súlyos és érzékeny veszteség érte a 12/III. zászlóaljat. 1942. november 4-én éjjel két órakor a Lengyel Főkormányzóság területén Suchedniow község előtt 500 méterre a partizánok két, kővel megrakott vasúti kocsit futtattak neki a szerelvénynek és a mozdony mögé kapcsolt tisztí vagonban az ütközés következtében a világítógáz tartálya felrobbant és a vagon kigyulladt.

A hadműveleti területre
v. Muzsay Ferenc
ezredes parancsnoksága
alatt vonult el a 12.
gyalogezred. Zászlóalj-
parancsnokai: v. Nyáry
Rezső alezredes (12/I.
zászlóalj), v. Ilonkay
József alezredes (12/II.
zászlóalj), Krasznay
Tibor rangidős százados
(12/III. zászlóalj).

A kirakodási helytől,
Bjelgorodtól a már
behavazott, nehezen
járható utakon még 40-
50 kilométert gyalog
kellett megtennie az
ezrednek a VII. hadtest
kiképzőtáborába,
Matreno-Gyesevoba.

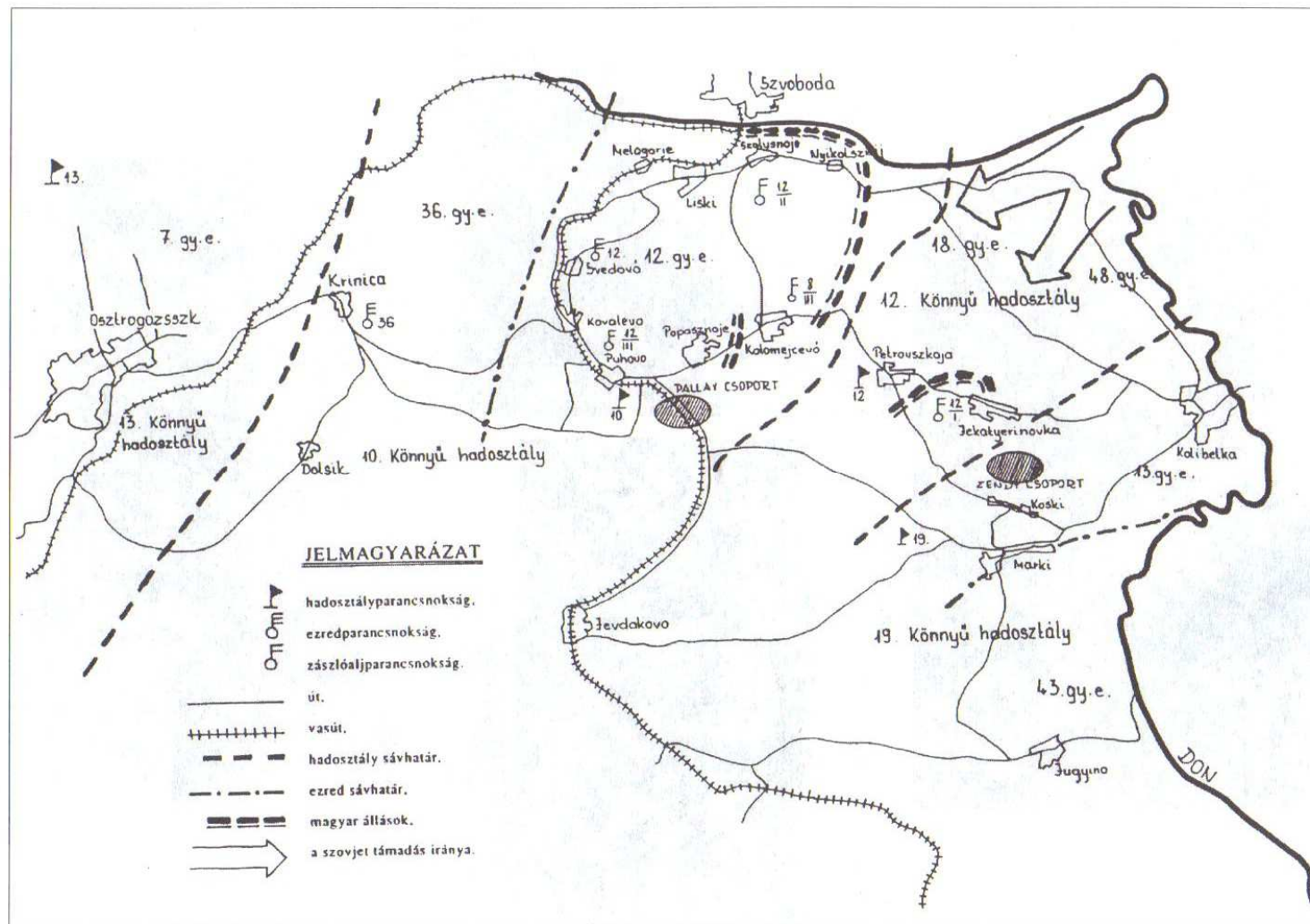
A felváltásokra, illetve a csapatoknak a doni állásokba való irányítására 1943. január első két hetében került sor. A központi utasítás az volt, hogy a fegyvereket és a téli felszerelést majd az első vonalban, a felváltandó alakulatoktól veszik át a kiérkezők.

Muzsay Ferenc ezredes 1943. január 6-án kapta meg a IV. hadtest parancsnokságának intézkedését a kaposvári 10. könnyű hadosztály egyes alakulatainak a felváltására. A 12. gyalogezred parancsnoksága és az ezredközvetlen alakulatok a 6. gyalogezred parancsnokságát és ezredközvetlen alosztályait, a 12/II. zászlóaljnak a 6/I. zászlóaljat, a 12/III. zászlóaljnak pedig a 6/III. zászlóaljat kellett felváltani a Don menti állásokban.

A 12/I. zászlóalj továbbra is a VII. hadtest alárendeltségében maradt, s a miskolci 19. könnyű hadosztály 43/I. zászlóaljának felváltására irányították előre.

A 12. gyalogezred helyzete 1943. január 14-én este

A 12. gyalogezred közvetlenjeivel és a 12/II-III. zászlóaljaival Gluhovka - Veretyje - Osztrogozsszk útvonalon jutott ki a 6. gyalogezred védőállásához, a Szvobodával szembeni területre. A váltásnak 1943. január 9. és 13. között kellett megtörténnie.

A 12/I. zászlóalj 1943. január 7-én érkezett ki a Donhoz, s Marki helységben szállásolt el, kezdetben mint hadosztálytartalék. Ennek a zászlóaljnak január 12-éig kellett a 43/I. zászlóaljat felváltania.

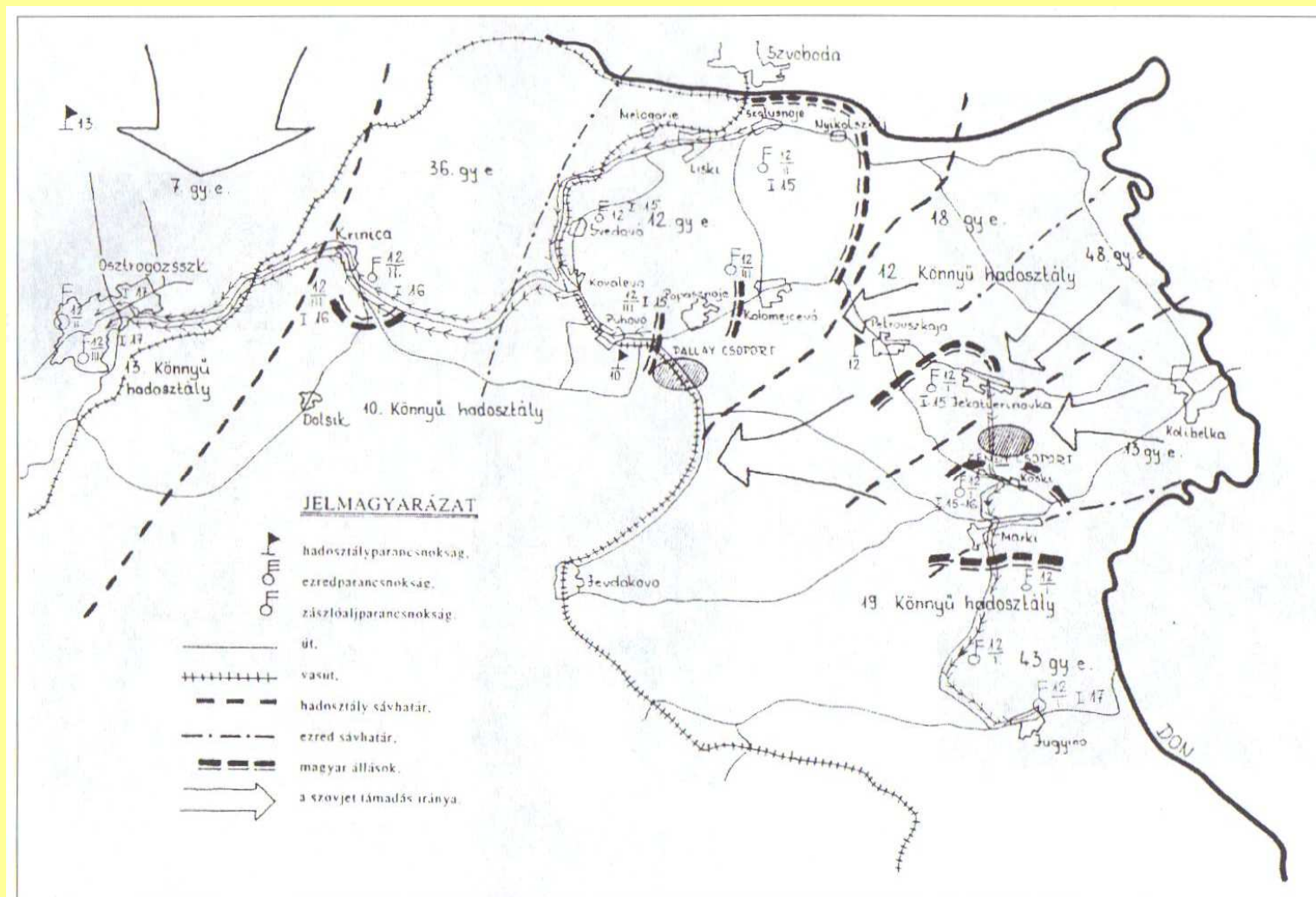
„...az ezredközvetlen páncéltörő ágyús század beérkezett Liszki községbe, ahol az ezredparancsnokság is állomásozott. Innen az esti órákban kivezettek bennünket Szalusnoje és Nyikolszkij falucskák helyén lévő védelmi vonalba. Megtaláltuk a felváltandó kaposváriakat... Óriási ovációval fogadták szakaszunkat és már szedték is a motyójukat...” – Mohácsy Ferenc tartalékos zászlós visszaemlékezéseiből.

Az 1943. január 12-én megindult szovjet támadást így rögzítette a 2. hadsereg-parancsnokság naplója: „Az urivi hídfőből várt orosz támadás 9.45-kor kezdődő heves tüzérségi és Sztálin-orgona tűz előkészítés után 10.30-kor megindult.”

„1943. január 14-én a jobb szomszéd 12. könnyű hadosztálynál igen erős tüzérségi előkészítéssel az ellenség a délelőtti órákban áttört. (A scsucsjei áttörésről van szó) Az ellenség nyomása az ezred Nyikolszkijtől keletre a Don könyöknél lévő jobb szárnyára e nap 20 órakor olyannyira éreztette hatását, hogy a jobb küzdő zászlóaljam, a 12/II. zászlóalj jobb szárnya a 10. könnyű hadosztály-parancsnokság parancsára a szomszéd hadosztályhoz tartozó 8/III. zászlóaljjal együtt 23 óra körül Gemüsebau elé kanyarodott le, míg a zászlóalj két százada az eredeti Don menti védőállását tovább tartotta.”

A 12. gyalogezred védelmi harcai és visszavonulása 1943. január 15–17-én

Másnap, 1943. január 15-én hajnalban Kolomejcevo irányába fokozódott a szovjet erők nyomása, s ezzel egy időben az ezred jobb szárnya ellen felgöngyölítő támadás indult, melynek során a 12/II. zászlóalj két századparancsnoka hősi halált halt, a katonák pedig Szalushojra vonultak vissza.

A 12/II-III. zászlóalj 1943. január 16-án hajnali 4 órakor érkezett be Krinycára. Itt azonban már teljesen összekeveredtek a kötelékek, s így Krinycáról a 12/II. töredékei és a 12/III. zászlóalj együtt vonult el a délután folyamán Osztrogozsszkba, majd még aznap túl a városon nyugati irányba. Osztrogozsszkban csatlakozott Ilonkay alezredes csoportjához az ezredtörzs vonatrésze is. A bekerítésből való áttörés sikeres volt.

Január 23-ától a Muzsay-csoport az Oszkol védelem déli szárnyán a Korocsa, Belgorod környéki utóvédharcokban vett részt. Létszáma ekkor 26 tiszt és 889 főnyi legénység különböző alakulatoktól.

A Don mellől visszavonuló töredékek több mint 500 kilométeres gyalogmenettel érték el az elsőként meghatározott gyülekezési körzeteket. A súlyos harcokat követően, kemény hidegben, nem ritkán mínusz 40-45 fokban, hiányos felszereléssel és rossz ételmezés mellett kellett megtenniük ezt a hosszú utat, s utána még újabb 250-300 kilométert a Dnyepertől nyugatra lévő végleges újjászervezési területre, ahonnan március végétől szállították haza az alakulatokat.

A 12. gyalogezred 1943. május 3-án mindössze 21 tiszttel és 714 főnyi legénységgel érkezett haza Nyíregyházára. A több mint 4000 fővel elvonult gyalogezred a magyar 2. hadsereg egyik legnagyobb veszteséget szenvedett alakulata volt. A Damjanich laktanyában eltöltött háromhetes karantén után az ezred ünnepélyes fogadtatását szintén a laktanyában tartották meg 1943. május 29-én. Az ünnepség után a tartalékosokat és a szolgálatot kitöltötteket leszerelték, az ezred pedig egy időre ismét békeéletét folytatta tovább.